

Tapani Hämäläinen

HEINÄSEIVÄSVALSSI

Novelleja

Omistan tämän kirjan
vanhemmilleni,
sisaruksilleni,
sekä perheelleni
ja läheisilleni.

Tapani Hämäläinen

HEINÄSEIVÄSVALSSI

novelleja

Kuvat: Tapani Hämäläinen

Kannen kuva ja taitto: Mauri Laakkonen

© 2022 Tapani Hämäläinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN:978-952-80-6602-6

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat	6
ISOVELI – hyvä veli paha veli.....	8
Äidin terveiset.....	17
HEINÄSEIVÄSVALSSI.....	28
Tanssireissu.....	56
Teija lähtee Ruotsiin.....	69
Hyviä hirvikoiria ei ole liikaa	77
Onnekas kalkkuna.....	95

ALKUSANAT

Olen asunut maaseudulla lapsuuteni ja nuoruuteni aina liki kolmenkymppin ikään asti. Edesmennyt vaimoni toimi karjanhoitajana kymmenisen vuotta. Tuolloin asuinpaikkamme vaihtuivat taajaan; Hausjärvi, Kärkölä, Hämeenkoski ja Janakkala. Lantakolan varteen tartuin usein itsekin. Useimmat kirjani tarinat sijoittuvat 60–70-luvun eteläsuomalaiseen mielikuvitteelliseen Tervaojan kylään omine persoonineen ja intohimoineen.

Tarinat pohjautuvat omiin muistoihini fiktiivisesti väritettyinä sekä kuvitteellisillakin henkilökuvauksilla höystettynä. Ne voisivat sijoittua mihin tahansa tuon ajan tuhansista suomalaisista maalaiskylästä, joissa heinät pantiin seipäille, lehmät ammuivat pelloilla, koirat haukkuivat pihoilla ja hevonenkin oli vielä arvossaan, ainakin heinäpellolla. Joskin Valmetit, Nuffeltit ja Taavetit olivat jo ohittaneet ikiaikaisen työjuhdan. Olipa joissakin taloissa klukluttava kalkkunakin. Isännät kävivät hirvimetsällä muistellen nuotiolla sota-aikoja ja nuoriso heilui rokin tahdissa tanssilavoilla. Kyläyhteisöjä leimasi tuolloin yhteisöllisyys, vaikka maamiehen ja maalla asujan leipä oli tiukasti pellossa kiinni. Romantisoimatta mitenkään, maaseutu oli minulle kuitenkin hyvin muistorikas kasvuympäristö. Eikä suinkaan aina hyvässä, vaan myös pahassa. Savolaisten perheen elämää kuvatessani löytyy sille vastine omista perhetaustoistani. Synkimpänä muistona toisen veljeni hukkuminen. Ikäviä muistoja toi mukanaan vanhimman veljen alkoholisoituminen.

Siskoni Ruotsiin muuton sekä kotini pihapiirin omenapuineen olen myös kirjannut todellisuutta vastaavasti.

Erillisiä kertomuksia ovat ”Hyviä hirvikoiria ei ole liikaa” ja ”Onnekas kalkkuna”. Jälkimmäinen hyvinkin kuvitteellinen, vai onkohan sittenkään?

Tarinoissani kerron myös nuorten kasvutarinaa syvästä ystävyystyöstä ja häveliäisyydestä. Teija, hänen pikkuveljensä Tapio ja heidän paras kaverinsa Maija muodostavat kolmikon, jossa erilaisuus yhdistää nuoria. Kolmikko jakaa murheet, ilot ja odotukset tulevaisuudelta. Tapio tuntee itseään vanhempaa ja räväkkää Maijaa kohtaan muutakin kuin vain ystävyyttä. Tunne on molemmin puolinen ja heinäkuun helteiset päivät, niin... ne hoitavat loput.

Innostuin kirjoittamisesta jo kouluaikoina. Ollessani Postin leivissä yli kolmekymmentä vuotta, kirjoittelin juttuja ammat-tiosaston ja ammattiliiton sekä muihin julkaisuihin.

Muutin Janakkalasta Mänttään vuonna 2009. Uutta kipinää luovaan kirjoittamiseen sain vuonna 2017 Mänttä-Vilppulan Autereopiston kirjoittajakurssilla, josta kirjoittajaryhmälle ja vetäjille suuri kiitos.

Kiitokset **Mauri Laakkoselle** Hausjärvelle tämän kirjan kokoamisesta ja taitosta. Lisäksi kiitokset kaikille minua kirjoittamisessa tukeneille.

Mäntässä kesällä 2022

Tapani Hämäläinen

ISOVELI –

hyvä veli

paha veli

Illan lumisateen jälkeen aura on heittänyt lumet maantieltä pientareelle kasvattaen lumivalleja lähes metrin korkuisiksi penkoiksi. Talvisin öiseen aikaan liikenne hiljentyy ja autoja kulkee harvakseltaan pientä kylätaajaman halkovaa valtatieä. Jokunen rekka saattaa ajaa hurauttaa kylän halki, viikonloppuisin taksi kuskaa asiakkaita kirkonkylän kapakasta. Kyläkaupan ulkovaloja lukuun ottamatta ovat useimpien talojen ja mökkien ikkunat jo pimentyneet. Kylä nukkuu. Pakkanen paukauttelee talojen nurkissa ja jäätyneissä puissa.

Yksittäisen auton valokiila valaisee lähellä tietä olevan rivitalon makuuhuoneen ikkunan. Lumisen maiseman kirkastamat ajovalot läpäisevät ikkunaan vedetyt verhot.

Savolaisen Tapio ei ole vielä vaipunut sikeimpään uneen. Vaimo, Maija, nukkuu vieressä ja kaksi- ja viisivuotiaat tyttäret

viereisessä huoneessa. Makuuhuoneen seiniin heijastuva valojen ja varjojen juoksu, sekä ohi ajavan auton hurina, säpsäyttää Tapion horroksesta. Hän nostaa päänsä tyynyltä ja kuuntelee hetken, - tuliko auto pihaan... ei kai taas?! Tapio painaa päänsä takaisin tyynyyn. Ei ole tarvinnut pelätä enää vuosiin tieltä pihaan kääntyviä valoja. Tapio kääntyy kyljelleen vierellään nukkuvaa Maijaan päin ja nukahtaa.

Vielä vuosienkin jälkeen öisin ohi ajavien autojen äänet ja valot saattavat herättää Tapion tuoden hetkellisesti ahdistavia muistikuvia lapsuuden ja nuoruuden ajoilta entisestä kotikylästä.

1950-luvun alussa Savolaisen viisi henkinen perhe muutti leveämmän leivän toivossa Rantasalmelta Jyväskylän seudulle. Pieni maatila peltoläntteineen Saimaan vesistön kallioisilla rannoilla myytiin naapurille. Perheen isä, Martti, pääsi töihin Enso-Gutzeitin tehtaalle. Vuosikymmenen puolivälissä perhe muutti eteläiseen Suomeen, Tervaojan kylään. Sieltä ostettiin uudehko rintamamiestyyppinen talo tontteineen. Uusi asuinpaikkamme oli vireä maalaiskylä kouluineen ja kauppoineen. Savolaisen perheluku oli tuolloin lisääntynyt yhdellä pojan nassikalla.

Martti Savolainen sai töitä koneasentajana naapuripitäjän puolella olevalta korjaamolta. Perheen äiti, Alma, hoiti kotitöiden lisäksi kylän opettajaperheen lapsia, oli auttamassa kylän isäntiä heinänteko aikaan sekä navettatöissä. Entisenä maatalon tyttärenä ja pientilan emäntänä Alma ei laistanut raskaitakaan töitä.

Perheen sisaruksista Pentti oli vanhin, sitten tulivat Matias, Teija ja kuopuksena Tapio. Murrosikäiselle Penalle ympäristön vaihdokset uusine kaveripiireineen oli näytön paikka. Pena oli taitava piirtäjä jo alakouluajoista lähtien. Kuitenkin ammattikoulun koneenpiirtäjälinja jäi vanhempien vastustuksesta huolimatta kesken. Miehen mittaan kasvanut Pena uhkui itsevarmuutta ja halusi töihin. Töitä oli tarjolla omalla kylällä lähinnä metsätöiden parissa ja naapuripitäjän sahalla. Työmatkat sahalle Pena ajeli vanhempien ja osin itse hankitulla Hopeasiipimopedilla. Mopo vaihtui myöhemmin moottoripyöräksi. Elämä tuntui olevan hyvällä mallilla. Mutta jo ennen armeijaa miestä väkevämpi astui Penan elämäkuvioihin mukaan. Alkoholi-pitoista oli tarjolla ja alan harrastajia löytyi omalta kylältä.

Armeija tuli käytyä Hämeenlinnassa, ja Pena pääsi siviilijunaan alikessuna. Armeijan jälkeen juopottelua, velkoja ja varkaus. Penan juopottelu ei jäänyt vain lauantaisin kotipaikkakunnan tanssilavoille. Milloin jollakulla, viinapersolla kylän miehellä, sattui olemaan enemmän tuohta pussissa, käytiin taksilla asioimassa kirkonkylän viinakaupassa. Pena oli usein joukon jatkona.

Kerran ryypäseurueessa ollut kylän isäntämies oli kehuskellut lompsassa olleilla metsärahoillaan. Humalapäissään porukan nuorin, Pena, kävi omin lupinensa isännän nuukahtaessa tämän lompuukilla. Tuli kutsu käräjille ja muiden pikkurötösten seurauksena tuli sovitussreissu Seutulan työsiirtolaan lentokenttää rakentamaan.

Useimmat kirjani tarinat pohjautuvat omiin muistoihini fiktiivisesti väritettynä sekä kuvitteellisilla henkilökuvausilla höystettynä. Tarinat on sijoitettu mielikuvitteelliseen Tervaojan kylään.

Eletään 60 - 70-luvun vaihdetta. Kertomukset voisivat sijoittua omine persoonineen ja heidän intohimoineenkin mihin tahansa tuon ajan tuhansista maalaiskylästä. Heinät pantiin seipäille, lehmät ammuivat niityillä, koirat haukkuivat ohikulkijoita ja hevonenkin oli vielä arvossaan. Valmetit, Nuffeltit ja Taavetit olivat jo ohittaneet tuon ikiaikaisen työjuhdan. Olipa jossakin talossa klukluttava kalkkunakin. Isännät kävivät hirvimetsällä muistellen nuotiolla sota-aikoja ja nuoriso kävi lavatansseissa. Yhteisöllisyys leimasi tuolloin maaseutua. Autettiin naapuria vaikkapa heinätöissä, perunapelloilla. Maaseutu oli minulle kaikkimensa hyvin muistorikas kasvuympäristö niin hyvässä, kuin pahassakin.

Viiden ensimmäisen tarinan päähenkilöitä ovat Savolaisten perheen sisarukset Teija ja Tapio, sekä heidän ystävänsä Maija. Tapio on salaa ihaillut Maijaa kansakouluajoista lähtien. Ihastus ja syvä ystävyys vaihtuu heinäkuun helteillä rakastumiseen pari vuotta vanhempaan Maijaan. Tunne on molemmin puolinen.

Aivan erillisiä tarinoita ovat "Hyviä hirvikoiria ei ole liikaa", sekä "Onnekas kalkkuna". Jäkimmäinen hyvinkin kuvitteellinen, vai onko sittenkään.

